

Грамотнєв В.Е.
кандидат економічних наук
м. Київ, Україна
gramotnev.vitaliy@gmail.com
ORCID: 0009-0009-2511-4649

ОЦІНКА ПОТЕНЦІЙНИХ СЕКТОРАЛЬНИХ ПОТРЕБ В ЗАЛУЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ПОВОЄННУ ВІДБУДОВУ УКРАЇНИ

Gramotnev Vitaliy
PhD in Economics,
Kyiv, Ukraine
gramotnev.vitaliy@gmail.com
ORCID: 0009-0009-2511-4649

ASSESSMENT OF THE POTENTIAL SECTORAL NEEDS IN ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS IN THE POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Анотація. У статті проаналізовано потенційні потреби секторів української економіки в іноземних інвестиціях, що випливають з безпрецедентних масштабів руйнувань, яких зазнала Україна під час війни. Проблема, порушена у статті, — це важливий етап у розробці системного комплексу заходів, реалізація яких має уможливити якнайшвидшу відбудову вітчизняної економіки у повоєнний період. Одним з найважливіших джерел ресурсів для її відновлення є іноземний приватний капітал, залучення якого формує умови для ефективної модернізації секторів України на новітній науково-технологічній базі із застосуванням провідних світових практик бізнесу. Зазначене робить актуальним питання визначення пріоритетних секторів економіки України з позицій консолідації зусиль держави на залучення у них іноземних інвестицій. У попередні часи згаданій темі було приділено багато уваги у дослідженнях українських учених, результати яких, втім, не повністю відповідають сучасним умовам, в яких опинилась Україна з початком російсько-української війни. Виходячи з цього завданням дослідження було обрано встановлення потреб секторів економіки Української держави в іноземних інвестиціях з урахуванням наслідків війни. Для реалізації завдання були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження: узагальнення та порівняння, групування показників, графічний метод тощо. На основі систематизації наявної статистичної інформації автором запропоновано математичний спосіб ранжування секторів за рівнем потреби в іноземних інвестиціях з одночасним урахуванням глибини втрат, завданих певному сектору війною, та внеску у результат діяльності національної економіки. Отримані результати дали змогу виокремити з переліку секторів групи, залучення в які іноземних інвестицій сприятиме якнайшвидшому повоєнному відновленню України. За висновками автора, до групи секторів, залучення в які іноземного капіталу має бути пріоритетним заданням для української влади, входять переробна промисловість, торгівля, сільське господарство і транспорт. Наступна група секторів, залучення в які іноземних інвестицій також є актуальними, але нагальність яких поступається секторам першої групи, складається з добувної промисловості, секторів нерухомості та будівництва, сфери науки, постачання енергії та газу, ІТ-сектору та сфери послуг. Решта секторів віднесена до останньої групи,

стимулювання притоку іноземного капіталу в які також важливе для відновлення економіки, але може бути реалізовано у середньостроковій перспективі.

Ключові слова: іноземні інвестиції, залучення іноземних інвестицій, секторальний розподіл іноземних інвестицій, індекс секторальної потреби в іноземних інвестиціях, економічне зростання, повоєнне відновлення

Abstract. The article analyzes the potential needs of the sectors of the Ukrainian economy for foreign investments arising from the unprecedented scale of destruction that Ukraine suffered during the war. The problem raised in the article is an important stage in the development of a systemic set of measures, the implementation of which should enable the fastest possible reconstruction of the domestic economy in the post-war period. One of the most important sources of resources for its restoration is foreign private capital, the involvement of which creates conditions for the effective modernization of Ukraine's sectors on the latest scientific and technological base with the application of leading global business practices. This makes important the question of determining the priority sectors of Ukraine's economy from the point of view of consolidating the state's efforts to attract foreign investments to them. In previous times, much attention was paid to the mentioned topic in the research of Ukrainian scientists, the results of which, however, do not fully correspond to the new conditions in which Ukraine found itself with the beginning of the war. Based on this, the task of the research was to determine the needs of the sectors of the economy of our state in foreign investments, taking into account the consequences of the war. To implement the task, general scientific and special research methods were used, including generalization and comparison, grouping of indicators, graphic method, etc. Based on the systematization of available statistical information, the author proposed a mathematical method of ranking sectors according to the level of need for foreign investments, while simultaneously taking into account the depth of losses caused to a certain sector by the war and its contribution to the result of the national economy. The obtained results made it possible to single out groups of sectors, the attraction of foreign investments in which will contribute to the fastest possible post-war recovery of Ukraine. According to the author's conclusions, the group of sectors in which the attraction of foreign capital should be a priority task for the Ukrainian authorities includes processing industry, trade, agriculture and transport. The next group of sectors, in which the attraction of foreign investment is also relevant, but the urgency of which is inferior to the sectors of the first group, consists of the extractive industry, the real estate and construction sectors, the science sector, energy and gas supply, the IT sector and the sector of services. The rest of the sectors belong to the last group, stimulating the inflow of foreign capital into which is also important for the recovery of the economy, but can be implemented in the medium term.

Keywords: foreign investments, attraction of foreign investments, sectoral distribution of foreign investments, index of sectoral demand for foreign investments, economic growth, post-war recovery.

JEL Classification: E 20, F 21

Постановка проблеми та її актуальність. Питання повоєнного відновлення економіки України зараз перебуває у фокусі уваги вітчизняних науковців, лідерів бізнесу та державних діячів. Більшість з них сходиться на думці, що така відбудова має відбуватись на принципово-новій технологічній базі із застосуванням передових світових практик бізнесу. Війна, що стала безумовною трагедією для мільйонів українських родин, є одночасно унікальною можливістю для модернізації та перетворення пострадянського індустріально-виробничого потенціалу на по-справжньому європейський економічний простір.

Більшість учасників дискусій з цього питання, експертів та дослідників у виступах і публікаціях погоджуються з важливою роллю іноземних інвес-

тицій у повоєнній відбудові економіки нашої держави. Надання переваги саме приватному капіталу з-за кордону ґрунтується на тому, що іншому джерелу інвестицій — капітальним вкладенням за рахунок бюджетних коштів або власних коштів українських підприємств чи громадян у повоєнній Україні бракуватиме ресурсів. Утім згода між науковцями й експертами щодо обсягів іноземного капіталу та його секторального розподілу, який би забезпечив повноцінне відновлення економіки Української держави у досяжній перспективі, відсутня. Зазначене обумовлює необхідність наукового обґрунтування пріоритетності секторів української економіки за рівнем потреби у залученні іноземних інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів залучення і використання іноземних інвестицій присвячені праці таких вчених, як Л. Басовський, який досліджував теоретичні основи та конкретні методики економічної оцінки інвестицій. І. Бланк та Л. Борщ глибоко розглядають у своїх працях сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. В. Герзанич досліджує у своїх публікаціях питання оцінювання ефективності системи залучення іноземних інвестицій в Україні. В працях Б. Губського розглядаються питання перебігу інвестиційних процесів у глобальному середовищі. О. Данілов у своїх публікаціях висвітлює зв'язок інвестицій та випуску промислової продукції в Україні. В роботах Т. Майорової висвітлюються найсуттєвіші характеристики процесу інвестування у національній економічній системі. А. Пересада детально проаналізував різні аспекти організації і реалізації інвестиційного процесу. Л. Свистун дослідив перспективи іноземного інвестування в економіку України у контексті загроз її економічній безпеці. У дослідженнях С. Теслі розглянуто економічну сутність прямих іноземних інвестицій та уточнена їх класифікація. В. Федоренко приділив значну увагу питанням інвестиційної діяльності в Україні. А. Філіпенко досліджував аспекти іноземного інвестування, особливості формування інвестиційного потенціалу та інвестиційного клімату в умовах економічної глобалізації.

Проблематика ролі іноземних інвестицій у стимулюванні розвитку національних економік, особливості механізмів залучення таких інвестицій досліджувались у працях К. Альтомонте, Дж. Даннінга, Р. Мірдали, Д. Холланд. Наукові розробки І. Боренштейна, Д. Грегоріо, Д. Маха, Т. Саргент, К. Сімс, Д. Херзера, С. Хаймера, В. Гізайне — переконливо доводять стимулюючий ефект припливу іноземних інвестицій на активізацію економічного зростання країн світу.

Методика дослідження. Для вирішення поставленого завдання застосовано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: *узагальнення та порівняння* — для встановлення подібності та відмінностей між секторами економіки в контексті обсягу втрат, завданих відповідним секторам під час війни; *групування показників* — для узгодження інформації щодо глибини втрат, завданих секторам економіки, та їх внеску в загальний результат функціонування економіки; *графічний* — для унаочнення представлення інформації тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми та формулювання цілей. Вихідні умови досліджень згаданих науковців істотно відрізнялись від ситуації, в якій опинилась економіка України з початком російсько-української війни. Безпрецедентні обсяги руйнувань, яких зазнала наша держава, зумовлюють необхідність перегляду підходів до оцінки пріоритетів залу-

чення іноземних інвестицій, реалізація яких уможливила б ефективне повоєнне відновлення України. Тому темою цієї статті обрано оцінку потенційних потреб секторів економіки в залученні іноземних інвестицій у повоєнну відбудову України

Виклад основних результатів дослідження. Провідні міжнародні експерти погоджуються з тим, що у повоєнному відновленні економіки наша країна має більше покладатися на приватні іноземні інвестиції, а не на гранти міжнародних партнерів чи позики міжнародних фінансових організацій. Останні ефективно виконують функції підтримки загальної макроекономічної стабільності та фінансування ключових соціальних програм на поточному відрізку часу, однак після завершення війни знову повернуться до своєї природної ролі сприяння трансформації та інституційному зміцненню ринкової економіки й інститутів демократії України.

На зміну їм мають прийти приватні інвестиції, що повинні забезпечити відновлення в розумні терміни економіки України на новітній виробничо-технологічній базі із залученням провідних світових бізнесових практик. Аналітики підрозділу рейтингового агентства Fitch — BMI Research, згадуючи План Маршалла з відновлення повоєнної Європи, розглядають можливі ризики реалізації подібних заходів в Україні та одночасно зазначають, що важливою передумовою відбудови України є іноземний приватний капітал [1]. Схожої позиції дотримується ексочільник міжнародної консалтингової компанії «Deloitte Consulting» Стів Леварн, на думку якого донори та банки розвитку неспроможні надати Україні фінансовий ресурс, достатній для відбудови, і в цій справі вона має покладатись більше на сектор приватного інвестування [2]. Важлива роль іноземних інвестицій у розвитку держав світу на етапі постконфліктного відновлення розглядається у дослідженнях світових економістів та дослідників [3, 4].

Багато дискусій точиться навколо оцінок обсягів інвестицій, необхідних для відновлення України, та можливих джерел їх надходження. Це питання стало також предметом досліджень експертів міжнародних фінансових організацій і вітчизняних центральних органів виконавчої влади.

Одним із документів, який найкомплексніше та найсистемніше аналізує аспекти наслідків війни для української економіки, стала оприлюднена в березні 2023 р. урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та ООН доповідь «Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA2)» [5]. Звідси витікає, що потреби України на відновлення та відбудову складають близько 411 млрд дол. США. Згадана доповідь пропонує комплексний огляд наслідків війни в 20-ти різних секторах і передбачає, що вже у 2023 р. Україна потребуватиме 14 млрд дол. США інвестицій для першочергової відбудови та відновлення.

Ще більшу оцінку необхідного обсягу інвестицій містить презентований у липні цього року урядом України план відбудови України «United 24» [6], що складається з низки документів, що описують майже всі ключові сфери та галузі української економіки. Приблизний кошторис реалізації згаданого плану — майже 750 млрд дол. США до 2032 р. Ця сума розподілена на головні «національні програми», що повинні бути втілені протягом ближчих десяти років. У документі констатується, що із зазначеної суми інвестицій близько 60–65 млрд дол. США необхідно залучити цього року і ще майже 300 млрд — на другому

етапі «швидкої відбудови» до 2026 р., коли буде необхідно відновлювати найбільш чутливу інфраструктуру. Третя частина плану, що передбачає модернізацію економіки, потребуватиме близько 400 млрд дол. США та має бути реалізована протягом 2026–2032 рр.

Складність завдання залучення настільки великих обсягів інвестицій важко перебільшити, адже за всі попередні мирні роки Незалежності України до її економіки вдалося залучити лише 53 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій [7]. Одночасно слід наголосити, що, за тим же джерелом, за сім місяців 2023 р. чистий приплив прямих іноземних інвестицій оцінено у 2,2 млрд дол. США, що в десятки разів менше цьогорічної потреби, передбаченої згаданим вище урядовим планом відновлення країни.

Однак не менш важливим питанням, ніж оцінка необхідного обсягу інвестицій, є визначення основних напрямів їх залучення, а саме — секторальної структури прямих іноземних інвестицій в економіці України, бажаної з позицій її найшвидшого відновлення та підвищення ефективності функціонування. Частину відповіді на це питання можна отримати, проаналізувавши, які з секторів економіки країни найбільше постраждали, а отже, найгостріше потребують інвестицій для відновлення. І хоча розмір економічних наслідків війни продовжує зростати, вже зараз можна зробити певні висновки та оцінки щодо масштабів і секторального розподілу руйнувань.

Фактологічним підґрунтям для цього може слугувати динаміка макроекономічних показників, публікацію яких відновив Державна служба статистики та інші центральні органи виконавчої влади України. Відповідно до них, перші місяці війни — березень та квітень 2022 р. були для економіки країни найважчими. У наступні місяці завдяки відступу російсько-терористичної армії з північних регіонів і масштабній підтримці міжнародних партнерів економіка почала адаптуватися до нових умов та уповільнювати темпи падіння. Однак у жовтні 2022 р. відновлення економічної активності було перервано з початком масованих ракетних обстрілів, через які, за оцінками експертів, було пошкоджено близько 40 % енергетичної інфраструктури [8], а ті з регіонів країни, які до війни давали понад половину ВВП, досі страждають від дефіциту електроенергії.

За інформацією, опублікованою Держстатом, а також за оцінками керівництва Мінекономіки, ВВП України після деякого відновлення у 3 кв. знову почав знижуватися у 4 кв. 2022 р. [9]. З огляду на це падіння валового виробництва за минулий рік загалом було оцінено Мінекономіки на рівні 29,2 % [10].

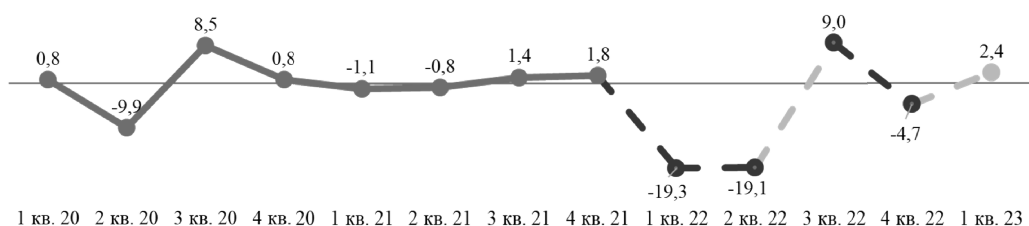

Рис. 1. Динаміка реального ВВП, у % до попереднього періоду

Джерело: складено на основі: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Експерти вказують, що активніше ніж очікувалося відновлення економіки в поточному році пов'язано зі стабілізацією ситуації в електроенергетиці та відсутністю значного дефіциту електроенергії. За кон'юнктурними опитуваннями, проведеними Нацбанком, покращення стану справ в енергетиці та підвищення енергетичної автономності вітчизняних промпідприємств дозволили їм помітно підвищити рівень завантаження потужностей [11]. Це сприяло нарощуванню обсягів виробництва, особливо у гірничодобувній галузі, у металургії, хімічній, харчовій промисловостях.

Рівень економічної активності у 1 кв. поточного року дає підстави припускати, що підсумковий показник за рік може виявитися вищим, ніж попередня оцінка НБУ, який очікує на приріст ВВП у 2023 р. на 2,9 % [12].

У той же час експерти вказують на значні ризики, які можуть призвести до суттєвого ускладнення ситуації:

- логістичні труднощі з експортом цьогорічного врожаю через обмеження, встановлені Євросоюзом, а також непрацюючий «зерновий коридор»;
- наслідки ескалації бойових дій, наприклад, знищення Каховської ГЕС.

З усіх секторів економіки промисловість, мабуть, зазнала найбільших матеріальних збитків від війни, враховуючи особливу вразливість великих індустріальних об'єктів, їхню високу залежність від стабільності сировинного, ресурсного та енергопостачання. До того ж саме ті регіони країни, в яких традиційно зосереджена більша частина промислового потенціалу України, стали театром бойових дій або безпосередньо до нього прилягають. Інформація, опублікована Держстатом, свідчить, що загалом за 2022 р. обсяг промислового виробництва скоротився майже на 37 % [13].

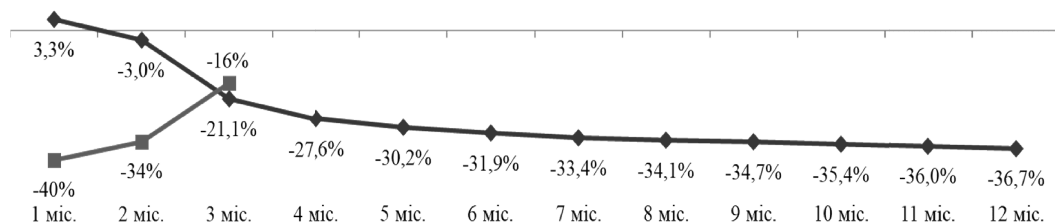

Рис. 2. Динаміка обсягів промислового виробництва в Україні у 2022—2023 рр., у % період року до відповідного періоду попереднього року

Джерело: складено на основі: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

У добувній промисловості падіння за зазначений період становило 30 % і, якщо видобутку енергоносіїв торкнулося меншою мірою (видобуток вугілля впав на 7,7 %, нафти та газу — на 8,4 %), то видобуток металевих руд обвалився практично на 62 %. Спад у переробній промисловості порівняно з 2021 р. перевищив 41 %. Сильніше за інші галузі від нього постраждали нафтопереробка, металургія, хімічна галузь разом із виробництвом пластиків і гуми, машинобудування. Треба зазначити, що якщо в березні 2022 р. було втрачено майже 43 % від лютого обсягу промислового виробництва, то до жовтня випуск продукції в індустріальному секторі поступово відновлювався.

Ця тенденція перервалася лише у листопаді–грудні 2022 р., коли промислові підприємства наразилися на нестабільність електропостачання та дефіцит електроенергії після зосереджених атак противника на об'єкти енергоінфраструктури. Їх наслідком, зокрема, стало падіння у листопаді 2022 р. обсягів генерації, передачі та розподілу електроенергії на 17%, за глибиною зіставлене лише зі зниженням зазначеного показника у перший місяць війни. Всього ж у грудні 2022 р. електрогенерація, її передача та розподіл знизилися порівняно з лютим того ж року на 36 %.

Проте частині галузей переробної промисловості вдалося до кінця минулого року значно наблизитися до довоєнних рівнів виробництва. У грудні 2022 р. лише в нафтопереробці, об'єкти якої були пріоритетною метою ракетних атак, обсяги виробництва були нижчими і ніж у лютому (–77%), і ніж у березні (–48%). Найактивніше зростання відбувалось у фармацевтиці, де до кінця 2022 р. обсяг випуску продукції перевищив навіть лютневий рівень (+12%).

В інших галузях переробної промисловості обсяги виробництва у грудні були нижчими за довоєнний рівень (у лютому 2022 р.), однак їх вдалося наростити вище, ніж було в першому місяці війни. Здебільшого цьому сприяла переорієнтація виробництв на військові потреби, релокація підприємств харчової, фармацевтичної та легкої промисловості у регіони країни, менш зачеплені війною, переорієнтація хімічної промисловості на випуск добрив, які раніше імпортувалися з рф і білорусі.

Невизначеність, високі ризики, звуження платоспроможного попиту як населення, так і бізнесу на тлі погіршення фінансово-економічного стану будівельних компаній спричинили різке зниження активності у сфері будівництва [14]. У той же час вже у квітні 2022 р. в будівництві намітилося відновлення виробництва і у вересні вдалося досягти перевищення обсягів будівництва на 9% понад лютневий показник.

Бойові дії, блокування морських портів і масовані ракетні атаки залізничної інфраструктури призвели до значного скорочення обсягів перевезень як вантажів, так і пасажирів [15]. У вересні 2022 р. кількість перевезених за місяць пасажирів (159 млн) на 5% перевищила аналогічний показник за лютий того ж року, проте обсяг перевезених вантажів (24 млн т) був усе ще на 41 % нижчим, ніж у лютому.

Аграрний сектор, хоч і меншою мірою, порівняно з промисловістю, але теж суттєво постраждав від наслідків війни, серед яких були неможливість використання орних земель у зоні бойових дій, знищення частини виробничих фондів агропідприємств, порушення логістики, дефіцит палива, нестача засобів захисту рослин та добрив.

Наслідки активних бойових дій насамперед блокування морських портів призвели до різкого зниження обсягів зовнішньої торгівлі України. Зокрема, експорт за минулий рік порівняно з позаминулим упав на 35 %. Після помітного приросту в літні місяці, забезпеченого початком роботи «зернового коридору», з жовтня почалося падіння місячних обсягів експорту та продовжилося аж до грудня. Викликано воно було головним чином скороченням поставок за кордон продовольства, а також металів і металопродукції, які становлять лівову частку українського експорту. Так, у грудні 2022 р. порівняно з листопадом того ж року експорт продовольчих товарів і сировини знизився на 9 %, а за рік проти

2021 р. — на 16 %. Ще значніше впали експортні постачання металів і метало-виробів — на 14 і 63 % відповідно [16]. Такі значні зміни в обсягах експорту привели до суттєвих зрушень і в його структурі: більше половини всього експорту тепер становить продовольство, а частка металів впала майже вдвічі. При цьому, незважаючи на зміни в частках окремих товарних позицій, питома вага сировинної продукції в українському експорті, як і раніше, становить понад 80 % (85 % — у 2021 р., 87 % — у 2022 р.).

Імпорт, на відміну від експорту, протягом 2022 р. відновлювався стабільно, а загалом за 2022 р. порівняно з 2021 р. знизився менше, ніж експорт — лише на 20 %. Порівнюючи рік до року, стає очевидним, що серед товарних груп, які формують основну масу імпорту в Україну, найбільше скорочення обсягів імпорту відбулося у таких групах: машини, обладнання та транспорт (–32 %), хімпродукція (–34 %), продовольство (–23 %). У зв'язку з цим відбулися зміни у структурі українського імпорту, хоча в його основі, як і до війни, — ввезення в країну машин, обладнання та транспорту, мінеральної та хімічної продукції, продовольства, загальна частка яких, за результатами минулого року, становила 77 % (у 2021 р. — 83 %).

Окупація окремих регіонів країни та активні бойові дії в інших призвели до істотного ускладнення логістики постачання населенню споживчих товарів, його перебоїв і формування епізодичного дефіциту окремих товарів, наприклад, моторного палива. Разом зі зростанням виробничих і логістичних витрат це зумовило помітне підвищення споживчих цін. До кінця січня 2023 р. з початку широкомасштабного вторгнення РФ індекс споживчої інфляції зріс на 24 % (за 2022 р. — на 26,6 %) [17]. Найбільше при цьому зросли ціни на послуги транспорту (включно з вартістю палива) і на продукти харчування. Особливо активне зростання цін на пальне відбулося в травні 2022 р. після шоку, викликаного руйнуванням вітчизняних НПЗ і значної частини інфраструктури зберігання і транспортування нафтопродуктів, а також ажіотажного попиту, що виник після цього. Пік подорожчання продуктів припав на перші місяці вторгнення, а потім поступово знижувався із сплеском у жовтні.

Узагальнюючи попередню оцінку втрат, понесених секторами української економіки, як критерію пріоритетності залучення інвестицій, вбачається за доцільне пов'язати її також із значущістю окремих секторів для економіки держави, рівень якої можна оцінити за питомою вагою певного сектору у структурі довоєнного ВВП країни.

Комплексно попередньо оцінити поточну пріоритетність залучення іноземних інвестицій у певний сектор пропонується шляхом введення нового показника — Індексу секторальної потреби в іноземних інвестиціях I_{sect}^{FDI} , що розраховується таким чином:

$$I_{sect}^{FDI} = \left| GDP_{sect}^{2022 \text{ change}} \right| \times \gamma_{sect}^{GDP},$$

де $GDP_{sect}^{2022 \text{ change}}$ — зміна обсягу валового внутрішнього продукту, виробленого у певному секторі економіки, за 2022 р., у % до попереднього року; γ_{sect}^{GDP} — питома вага сектору у % від загального обсягу ВВП у 2021 р.

Назви секторів економіки та порядок їх наведення вказано у табл. 1 згідно з Класифікацією видів економічної діяльності, затвердженої наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 [18]. Згадана класифікація передбачає використання функціонального підходу та узагальнення даних суб'єктів господарювання за однорідними видами діяльності. При цьому з переліку виключено види діяльності, що за сутністю або за законодавством України не можуть бути об'єктом вкладення іноземних інвестицій: державне управління, податки на продукти, субсидії на продукти.

Таблиця 1

ІНДЕКСИ ПОТРЕБИ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЯХ

Назва сектору	Питома вага сектору у загальному обсязі ВВП у 2021 р., %	Зміна обсягу валового внутрішнього продукту за 2022 р., у % до попереднього року	Індекс секторальної потреби в іноземних інвестиціях
Сільське, лісове та рибне господарство	10,9	-28,4	0,691
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	6,4	-32,2	0,457
Переробна промисловість	10,3	-43,1	1
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3,3	-32,5	0,227
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,4	-26,6	0
Будівництво	2,8	-67,6	0,408
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	13,6	-30,9	0,948
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	5,4	-44,3	0,532
Тимчасове розміщення й організація харчування	0,9	-40,3	0,062
Інформація та телекомунікації	4,7	-15,4	0,145
Фінансова та страхова діяльність	3,0	-15,8	0,087
Операції з нерухомим майном	5,8	-34,5	0,438
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,9	-46,2	0,286
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,2	-47,8	0,116
Освіта	4,3	-11,4	0,092
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,5	-17,5	0,078
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,6	-33,1	0,023
Надання інших видів послуг	0,7	-31,5	0,027

Джерело: [19, 20] і власні розрахунки автора.

Отримані дані, а саме, значення індексу, нормалізованого в діапазоні, де 1 відповідає максимальна потреба в залученні інвестицій, а 0 — мінімальна потреба, дає змогу згрупувати сектори за рівнем такої потреби у табл. 2.

Таблиця 2

**ГРУПИ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
ЗА ПОТРЕБОЮ В ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЯХ**

Назва групи	Назва сектору	Індекс секторальної потреби в іноземних інвестиціях
ПРІОРИТЕТНІ СЕКТОРИ	Переробна промисловість	1,00
	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,95
	Сільське, лісове та рибне господарство	0,69
	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	0,53
АКТУАЛЬНІ СЕКТОРИ	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,46
	Операції з нерухомим майном	0,44
	Будівництво	0,41
	Професійна, наукова та технічна діяльність	0,29
	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,23
	Інформація та телекомунікації	0,14
	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,12
ВАЖЛИВІ СЕКТОРИ	Освіта	0,09
	Фінансова та страхова діяльність	0,09
	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,08
	Тимчасове розміщення й організація харчування	0,06
	Надання інших видів послуг	0,03
	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,02
	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,00

До першої групи, яку пропонується назвати «Пріоритетні сектори», увійшли ті з них, чіє значення індексу дорівнює від 0,5 до 1 і що потребують першочергових і невідкладних кроків держави із залучення до них іноземних інвестицій. Наступна група «Актуальні сектори» містить ті з них, що мають значення індексу від 0,1 до 0,49, а залучення до них іноземних інвестицій також необхідне, однак може бути питанням середньострокової перспективи. До третьої групи «Важливі сектори» увійшла решта з них, чий індекс менше або дорівнює 0,09. Вжиття державою зусиль із залучення до них іноземних інвестицій має сенс, проте поступається за рівнем нагальності секторам перших двох груп.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу дійти таких висновків. На поточному етапі перебігу війни економіка України зазнала безпрецедентних втрат, а її відновлення потребує капіталовкладень, сума яких вимірюється багатьма сотнями мільярдів доларів США. Одним з головних джерел відновлення вітчизняної економіки у повоєнний період мають стати іноземні інвестиції, оскільки внутрішня інвестиційна спроможність істотно підірвана наслідками російсько-української війни, а міжнародна фінансова допомога спрямовується на підтримку макроекономічної стабільності та фінансування соціальних програм. Залучення приватного капіталу з-за кордону потребують усі сектори національної економіки, проте рівень такої потреби суттєво різниться. Для його ранжування доцільно використати індекс секторальної потреби в іноземних інвестиціях, розрахунок якого передбачає врахування глибини втрат певного сектору від війни та його внеску в остаточний результат роботи економіки. На сьогодні сектори української економіки можна поділити на три групи за рівнем потреби в залученні іноземних інвестицій: «Пріоритетні сектори» — переробна промисловість, торгівля, сільське господарство і транспорт; «Актуальні сектори» — добувна промисловість, сектори нерухомості та будівництва, сфера науки, постачання енергії та газу, ІТ-сектор і сфера послуг; «Важливі сектори» — освіта, фінанси та страхування, охорона здоров'я, отельний і ресторанный бізнес, мистецтво і та ін.

Література

1. «Reforming And Rebuilding: The Path That Ukraine's Reconstruction Will Follow», вебсайт (2023) [URL:https://www.fitchsolutions.com/country-risk/reforming-and-rebuilding-path-ukraines-reconstruction-will-follow-22-08-2023](https://www.fitchsolutions.com/country-risk/reforming-and-rebuilding-path-ukraines-reconstruction-will-follow-22-08-2023)
2. «How Ukraine can 'build back better'», вебсайт (2023) [URL:https://www.thebanker.com/How-Ukraine-can-build-back-better-1692257008](https://www.thebanker.com/How-Ukraine-can-build-back-better-1692257008)
3. «Post-conflict countries and foreign investment. Policy Brief: United Nations University» (Turner, N. Aginam, O., & Popovski), вебсайт (2008) [URL:https://collections.unu.edu/eserv/UNU:3066/pb08_08.pdf](https://collections.unu.edu/eserv/UNU:3066/pb08_08.pdf)
4. «The investment climate in post-conflict situations. The World Bank, World Bank Policy Research Working Paper 4055», Mills R., & Fan, вебсайт (2006) [URL:https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/e179860b-86b5-5168-946a-c6bb705f89fc](https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/e179860b-86b5-5168-946a-c6bb705f89fc)
5. «Україна — Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення», World Bank; Government of Ukraine; European Union; United Nations, вебсайт (2022) [URL:http://documents.worldbank.org/curated/en/099062823034041908/P18017401fe8430010af21016afb4ebc8c4](http://documents.worldbank.org/curated/en/099062823034041908/P18017401fe8430010af21016afb4ebc8c4)
6. «Відновлення України», вебсайт (2022) [URL:https://recovery.gov.ua/](https://recovery.gov.ua/)
7. «Прямі інвестиції», Національний банк України, вебсайт (2022) [URL:https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_q.xlsx](https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_q.xlsx)
8. «Президент Володимир Зеленський обговорив із комісаром Європейського Союзу з питань енергетики Кадрі Сімсон питання відновлення після російських ударів української енергетичної інфраструктури», вебсайт (2022) [URL:https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3605632-rosiani-poskodili-blizko-40-energeticnoi-infrastrukturi-ukraini-zelenskij.html](https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3605632-rosiani-poskodili-blizko-40-energeticnoi-infrastrukturi-ukraini-zelenskij.html)

9. Державна служба статистики, вебсайт (2022)
URL:https://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2023/zmist/news/vvp_04_2022_u.htm
10. Міністерство економіки України, вебсайт (2022)
URL:<https://www.me.gov.ua/News/List?lang=uk-UA&tag=News>
11. «Ділові очікування підприємств, IV квартал 2022 року», Національний банк України, вебсайт (2022) URL:<https://bank.gov.ua/ua/news/all/dilovi-ochikuvannya-pidpriyemstv-iv-kvartal-2022-roku>
12. «Інфляційний звіт Липень 2023 року», Національний банк України, вебсайт (2022) URL:https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q3.pdf?v=4
13. Державна служба статистики, вебсайт (2022)
URL:https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/pr/ipp/ipp_2015_2021_ue.xls
14. Державна служба статистики, вебсайт (2022)
URL:https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/ibp/ibp_11_23ue.xls
15. Державна служба статистики, вебсайт (2022)
URL:https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tr.htm
16. «Зовнішня торгівля», Національний банк України, вебсайт (2022)
URL:https://bank.gov.ua/files/ES/Tov_y.pdf
17. Індеси споживчих цін (інфляція), Державна служба статистики, вебсайт (2022)
URL:https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm
18. Класифікація видів економічної діяльності, вебсайт (2022) URL:
https://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_ks/op_dk009_2016.htm
19. Валовий внутрішній продукт, Державна служба статистики, вебсайт (2021) URL:
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/vvp/vvp_kv/vvpf_21_ue.xls
20. Зміна обсягу валового внутрішнього продукту, Державна служба статистики, вебсайт (2022) URL:
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/vvp/ind_vvp/ivvp_22_ue.xls

References

1. «Reforming And Rebuilding: The Path That Ukraine’s Reconstruction Will Follow», website (2023) URL: <https://www.fitchsolutions.com/country-risk/reforming-and-rebuilding-path-ukraines-reconstruction-will-follow-22-08-2023>
2. «How Ukraine can ‘build back better’», website (2023) URL: <https://www.thebanker.com/How-Ukraine-can-build-back-better-1692257008>
3. «Post-conflict countries and foreign investment. Policy Brief: United Nations University’ (Turner, N. Aginam, O., & Popovski), website (2008) URL:https://collections.unu.edu/eserv/UNU:3066/pb08_08.pdf
4. «The investment climate in post-conflict situations. The World Bank, World Bank Policy Research Working Paper 4055’, Mills R., & Fan, website (2006) URL:<https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/e179860b-86b5-5168-946a-c6bb705f89fc>
5. «Ukraine — Rapid Assessment of Damage and Recovery Needs», World Bank; Government of Ukraine; European Union; United Nations website (2022) URL:<http://documents.worldbank.org/curated/en/099062823034041908/P18017401fe8430010af21016afb4ebc8c4>
6. «Recovery of Ukraine», website (2022) URL: <https://recovery.gov.ua/>
7. «Direct Investments», National Bank of Ukraine, website (2022) URL: https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_q.xlsx
8. «President Volodymyr Zelenskyi discussed with the European Union Energy Commissioner Kadri Simson the issue of recovery of the Ukrainian energy infrastructure after

the Russian strikes», website (2022) URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3605632-rosiani-poskodili-blizko-40-energeticnoi-infrastrukturi-ukraini-zelenskij.html>

9. State Statistics Service, website (2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2023/zmist/news/vvp_04_2022_u.htm

10. Ministry of Economy of Ukraine, website (2022) URL: <https://www.me.gov.ua/News/List?lang=uk-UA&tag=News>

11. «Business expectations of enterprises, IV quarter of 2022», National Bank of Ukraine, website (2022) URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dilovi-ochikuvannya-pidpriyemstv-iv-kvartal—2022-roku>

12. «Inflation Report of July 2023», National Bank of Ukraine, website (2022) URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q3.pdf?v=4

13. State Statistics Service, website (2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/pr/ipp/ipp_2015_2021_ue.xls

14. State Statistics Service, website (2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/ibp/ibp_11_23ue.xls

15. State Statistics Service, website (2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tr.htm

16. «Foreign trade», National Bank of Ukraine, website (2022) URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Tov_y.pdf

17. Consumer price indices (inflation), State Statistics Service, website (2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm

18. Classification of types of economic activity, website (2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_kls/op_dk009_2016.htm

19. Gross domestic product, State Statistics Service, website (2021) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/vvp/vvp_kv/vvpf_21_ue.xls

Change in the volume of gross domestic product, State Statistics Service, website (2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/vvp/ind_vvp/ivvp_22_ue.xls